

Μακρυγιάννης Στρατηγός

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

(...)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

(...) Κι' ὅσα σημειῶνω τὰ σημειῶνω γιατί δὲν ὑποφέρνω νὰ βλέπω τὸ ἄδικον νὰ πνίγη τὸ δίκιον. Διὰ 'κείνο ἔμαθα γράμματα εἰς τὰ γεράματα καὶ κάνω αὐτὸ τὸ γράψιμον τὸ ἀπελέκητο, ὅτι δὲν εἶχα τὸν τρόπον ὄντας παιδί νὰ σπουδάξω ἤμουν φτωχὸς κ' ἔκανα τὸν ὑπερέτη καὶ τιμάρενα ἄλογα κι' ἄλλες πληθὸς δουλειὲς ἔκανα νὰ βγάλω τὸ πατρικὸ μου χρέος, ὅπου μᾶς χρέωσαν οἱ χαραμῆδες, καὶ νὰ ζήσω κ' ἐγὼ σὲ τούτην τὴν κοινωνίαν ὅσο ἔχω τ' ἀμανέτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ σῶμα μου. Κι' ἀφοῦ ὁ Θεὸς θέλησε νὰ κάμη νεκρανάστασιν εἰς τὴν πατρίδα μου, νὰ τὴν λευτερώσῃ ἀπὸ τὴν τυραγνίαν τῶν Τούρκων, ἀξίωσε κ' ἐμένα νὰ δουλέψω κατὰ δύναμη λιγώτερον ἀπὸ τὸν χειρότερον πατριώτη μου Ἕλληνα. Γράφουν σοφοὶ ἄντρες πολλοί, γράφουν τυπογράφοι ντόπιοι καὶ ξένοι διαβασμένοι γιὰ τὴν Ἑλλάδα -ἓνα πρᾶμα μόνον μὲ παρακίνησε κ' ἐμένα νὰ γράψω, ὅτι τούτην τὴν πατρίδα τὴν ἔχομεν ὅλοι μαζί, καὶ σοφοὶ καὶ ἀμαθεῖς καὶ πλούσιοι καὶ φτωχοὶ καὶ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ πλέον μικρότεροι ἄνθρωποι ὅσοι ἀγωνιστήκαμεν, ἀναλόγως ὁ καθεὶς, ἔχομεν νὰ ζήσωμεν ἐδῶ. Τὸ λοιπὸν δουλέψαμεν ὅλοι μαζί, νὰ τὴν φυλάξωμεν κι' ὅλοι μαζί καὶ νὰ μὴν λέγῃ οὔτε ὁ δυνατὸς «ἐγὼ», οὔτε ὁ ἀδύνατος. Ξέρετε πότε νὰ λέγῃ ὁ καθεὶς «ἐγὼ»; Ὅταν ἀγωνιστὴ μόνος του καὶ φκειάσῃ, ἢ χαλάσῃ, νὰ λέγῃ ἐγὼ ὅταν ὅμως ἀγωνίζονται πολλοὶ καὶ φκειάνουν, τότε νὰ λένε «ἐμεῖς». Εἴμαστε εἰς τὸ «ἐμεῖς» κι' ὄχι εἰς τὸ «ἐγὼ». Καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μάθωμεν γνώση, ἂν θέλωμεν νὰ φκειάσωμεν χωριὸν, νὰ ζήσωμεν ὅλοι μαζί. Ἐγραψα γυμνὴ τὴν ἀλήθεια, νὰ εἰδοῦνε ὅλοι οἱ Ἕλληνες ν' ἀγωνίζονται διὰ τὴν πατρίδα τους, διὰ τὴν θρησκεία τους, νὰ ἰδοῦνε καὶ τὰ παιδιά μου καὶ νὰ λένε ἄ ἔχομεν ἀγῶνες πατρικούς, ἔχομεν θυσίες», ἂν εἶναι ἀγῶνες καὶ θυσίες. Καὶ νὰ μπαίνουν σὲ φιλοτιμίαν καὶ νὰ ἐργάζονται εἰς τὸ καλὸ τῆς πατρίδας τους, τῆς θρησκείας τους καὶ τῆς κοινωνίας. Ὅτι θὰ εἶναι καλὰ δικά τους. Ὅχι ὅμως νὰ φαντάζονται γιὰ τὰ κατορθώματα τὰ πατρικά, ὄχι νὰ πορνεύουν τὴν ἀρετὴ καὶ νὰ καταπατοῦν τὸν νόμον καὶ νᾶχουν τὴν ἐπιρροὴ γιὰ ἰκανότη.

Αρχεῖα τῆς νεωτέρας ἐλληνικῆς ἱστορίας. Εκδίδονται ἐπιμελεῖα Ἰωάννου Βλαχογιάννη. Β' Αρχεῖον τοῦ Στρατηγοῦ Ἰωάννου Μακρυγιάννη. Τόμος δεῦτερος (περιέχων τὰ Απομνημονεύματα), ἐν Αθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Σ. Κ. Βλαστοῦ, 1907, σσ. 7-10 («Εἰσαγωγή»), 455-464 («Επίλογος»)